

ἀγροῖστρα ἡ, ἐπίθ. θηλ. Τσακων.

Ἐκ τοῦ ρ. ἀγροῖζου.

Ἡ γυνή ἡ ἐπιβάλλουσα τὴν θέλησίν της ἐπὶ τοῦ συζύγου της.

ἀγρός ὁ, λόγ. σύννηθ.

Τὸ ἀρχ. οὐσ. ἀγρός.

Ἀγρός, χωράφι, μόνον ἐν τῇ εὐαγγελικῇ ρήσει: «ἀγρὸν ἡγόρασα» (Λουκ. Εὐαγγ. 14,18), τῆς ὁποίας γίνεται παροιμιώδης χρῆσις καὶ ἐν τῇ δημῳδ. γλώσσῃ: Τοῦ ἴππου πᾶς πνίγηκαν τὰ πρόβατά του, ἀλλ' αὐτὸς ἀγρὸν ἡγόρασε. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τὸν τύπ. Ἀγρός Κέρκ. Κύπρ. Ρόδ. Σῦρ. Μέγας Ἀγρός Χίος Μακρὺς Ἀγρός Χίος.

ἀγρουγκῆ ἡ, ΘΧελδράιχ 34.

Ἀγνώστου ἐτύμ.

Τὸ φυτὸν κράταιγος μονόγυος (crataegus monogyna) τῆς τάξεως τῶν μηλεοειδῶν (pomaceae). [**]

ἀγρούζα ἡ, Λευκ. Ἰγρούζα Ἡπ. Ἰγρούζο τό, Ἡπ. (Δρόβιαν. κ. ἀ.)

Ἀγνώστου ἐτύμου.

1) Τὸ φυτὸν σησαμοειδὲς τὸ ὠχρὸν (reseda luteola) τῆς τάξεως τῶν σησαμοειδομόρφων (resedaceae), βότανον κατὰ τοῦ κτυπήματος τοῦ ἰχθύος δρακαίνης Ἡπ. (Δρόβιαν. κ. ἀ.) 2) Ὁ ἰχθύς δράκαινα Λευκ. [**]

ἀγρούστιν ἐπίθ. οὐδ. Πόντ. (Κερασ. κ. ἀ.) ἀγρούστ' Πόντ. (Ἀμισ. Κοτύωρ. Σάντ. Χαλδ.)

Ἐκ τοῦ ἀρχ. οὐσ. ἀγρώστης = ἀγρότης, ἀγροικος. Περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν εἰς οὐδ. ἐπίθ. ἰδ. ἈνθΠαπαδόπ. ἐν Ἀθηνᾶ 37 (1925) 167 κέξ.

1) Τραχὺ τὴν γεῦσιν, ἄωρον, ἐπὶ καρπῶν ἔνθ' ἄν.: Ἀγρούστ' ἀπιδ' - μῆλον Ἀμισ. Σάντ. Χαλδ. Πβ. ἀγροίκητος Β 4 β. 2) Συνεκδ. ἐπὶ προσώπου δύσμορφον, δυσειδὲς, στρυφνὸν ἔνθ' ἄν.: Πρόσωπον ἀγρούστ' Ἀμισ. Σάντ. Χαλδ. Ἀγρούστ' κατ' ἴν Κοτύωρ. Σάντ. Χαλδ.

ἀγρουδιωτός ἐπίθ. Πόντ. (Σάντ. Χαλδ.)

Ἐκ τοῦ ἐπίθ. ἀγρούστιν καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ωτός, δι' ἣν πβ. ἀβραστιωτός ἐκ τοῦ ἀβραστος, ἀγαθωτός ἐκ τοῦ ἀγαθός, ἀγριωτός ἐκ τοῦ ἀγριος κττ.

Ὁ δύσμορφός πως, ὁ ὀλίγον ἄσχημος.

ἀγροφύλακας ὁ, λόγ. κοιν. ἀγρουφύλακας Στερελλ. (Αἰτωλ.) κ. ἀ. ἀγριοφύλακας Πελοπ. (Γέρμ.) Σκῦρ.

Ἐκ τοῦ μεσν. οὐσ. ἀγροφύλαξ. Πληθ. ἀγροφυλάκοι καὶ ἐν πατύρῳ τοῦ ἔτους 514. Ἰδ. Maspero Papyr. grecs d'éroque Byzant. 1,6. Τὸ ἀ' συνθετ. τοῦ τύπ. ἀγριοφύλακας κατὰ παρετυμ. πρὸς τὸ ἐπίθ. ἀγριος.

Ὁ φύλαξ τῶν ἀγρῶν: Μᾶς ἔφαγαν οἱ ἀγροφυλάκοι (μᾶς ἐπροξένησαν ζημίας).

ἀγροφυλακή ἡ, λόγ. κοιν.

Ἐκ τοῦ μεσν. οὐσ. ἀγροφύλαξ.

Ἀγροτική ἀστυνομία.

ἀγροφυλακιάτικο τό, ἀμάρτ. ἀγρουφυλακιάτικον Στερελλ. (Αἰτωλ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀγροφύλακας.

Ἡ ὑπὸ τῶν ιδιωτῶν καταβαλλομένη εἰς τὸν ἀγροφύλακα ἀντιμισθία: Τοῦ χ' νόπουρου βγαίν' νι οἱ ἀγρουφ' λάξ' καὶ μαζών' νι τ' ἀγρουφυλακιάτικον. Δίνου τ' ἀγρουφυλακιάτικον.

ἀγρύνω Πόντ. (Ἀμισ. Κοτύωρ.)

Ἐκ τοῦ ἐπίθ. ἀγριος παρ' ὁ καὶ ἄγρος. Διὰ τὸν σχηματισμὸν πβ. ἄσκημος - ἀσκημύνω, καλὸς - καλύνω κττ.

Μετβ. ἀγριῶ, καθιστῶ ἄγριον ἔνθ' ἄν.: Τσίπ ἔγρυνεν τὰ κοσσάρας (παντελῶς ἐξηγρίωσε τὰς ὀρνίθας) Κοτύωρ. Καὶ ἀμτβ. ἀγριοῦμαι, γίνομαι ἄγριος ἔνθ' ἄν.: Ντ' ἄγρυντες καὶ τερεῖς με; (διατί με βλέπεις με ἄγριον βλέμμα; Ὁ ἀναβιβασμὸς τοῦ τόνου εἰς τὸ ἄγρυντες διὰ τὸ προηγούμενον ἐρωτηματικὸν ντό) αὐτόθ. Ἐγρυνεν κ' ἐτέρεσέ με (με εἶδε με ἄγριον ὄμμα, με ἀγριοκοίταξε) αὐτόθ. Πβ. ἀγριοτῆρῶ.

ἀγρυξὲς ἐπιφών. Καπ. (Φερτ.) ἀγρυξοῦ Καπ. (Φερτ.)

Ἐκ τοῦ ἀρχ. ἀγρυξία = ἄκρα σιγή.

Ἐπίπληξις ἰσοδύναμος πρὸς τὸ σιωπή! σκασμός! καὶ τὰ ὅμοια.

ἀγρυπνα ἐπίρρ. Θράκ. (Ἀδριανούπ.) κ. ἀ. — Λεξ. Γαζ. (λ. ἐγερτί).

Ἐκ τοῦ ἐπίθ. ἀγρυπνος.

Ἀγρύπνως, ἐπιμελῶς ἔνθ' ἄν.: Ἀγρυπνα νὰ κοιτάης αὐτὸ τὸν προῖμα Ἀδριανούπ.

ἀγρύπνημα τό, Θράκ. (Ἀδριανούπ.) ἀγρύπνεμαν Πόντ. (Σάντ. Τραπ. κ. ἀ.) ἀγρύπνημα Κρήτ.

Ἐκ τοῦ ρ. ἀγρυπνῶ. Τὸ ἀγρύπνημα κατ' ἀναλογ. τῶν ἐκ τῶν εἰς -ίζω ρ. παραγομένων οὐσ.

Ἡ κατὰ τὴν νύκτα ἐγρήγορσις ἔνθ' ἄν.: Τὸ πολλὰ τ' ἀγρύπνεμαν καλὸν κ' ἔν' (ἡ πολλὴ ἐγρήγορσις δὲν εἶναι καλὴ) Τραπ.

ἀγρυπνία ἡ, κοιν. καὶ Πόντ. (Ἀμισ. Κερασ. Κοτύωρ. Οἶν. Ὀφ. Σάντ. Τραπ. Χαλδ.) ἀγρυπνία Πόντ. (Κερασ. Ὀφ. Τραπ.) ἀγρυπνία Ἡπ. Κρήτ. Νάξ. Πόντ. (Κερασ.) κ. ἀ. ἀγρύπνια Παξ. Κεφαλλ. κ. ἀ. ἀγρυπνία Μέγαρ.

Τὸ ἀρχ. οὐσ. ἀγρυπνία.

1) Ἡ κατὰ τὴν νύκτα ἐγρήγορσις, ἀγρυπνία ἔνθ' ἄν.: Ἀπόψε δὲν ἔκλεισα μάτι, εἶχα ἀγρύπνια ὅλη νύκτα. Τὸν ἔφαγε ἡ ἀγρύπνια (τὸν κατέβαλε) κοιν. Ἀσ' σὴν ἀγρυπνίαν τ' ὀμμάτ' τ' κόκκινα ἐγέντανε (ἀπὸ τὴν ἀγρυπνίαν τὰ μάτια του ἔγιναν κόκκινα) Ὀφ. Ἀσ' σὴν ἀγρυπνίαν τ' ὀμμάτ' μ' ἐκούφαναν (ἐκοιλάνθησαν) Τραπ. Ἀσ' τὴν ἀγρυπνίαν 'ς τὰ ποδάρε' μ' κ' ἐπορῶ νὰ στέκω (ἀπὸ τὴν ἀγρυπνίαν δὲν ἤμπορῶ νὰ στέκω εἰς τὰ πόδια μου) αὐτόθ. Ἐσὺ κοιμᾶσαι καὶ χορταίεις κ' ἐγὼ σύρω τὴν ἀγρυπνίαν (ἐσὺ κοιμᾶσαι καὶ χορταίνεις τὸν ὕπνον καὶ ἐγὼ ὑποφέρω ἀπὸ ἀγρυπνίαν) Τραπ. || Ἀσμ.

Μάθε, κόρη, τὴν ἀγρυπνίαν καὶ τὴν κακοπειρίαν

καὶ ὁπόταν πᾶς 'ς τὰ πεθερ' κά σ' νὰ εἶσαι μαθεμέντσα

(κακοπειρία = τάλαιπωρία, κακοπέρασι, μαθεμέντσα = μαθημένη, ἔμπειρος) Κερασ. 2) Ἡ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς

αὐτὸ ὥρισμένας μεγάλας ἐορτὰς τελουμένη ἱεροτελεστία
πολλὰ καὶ Πόντ. (Κερασ.): Φρ. *Κάνει νηστεῖες, ἀγρυ-
πνίαι, καλογερεῖται* (ἐπὶ τοῦ διάγοντος βίον ἀσκητικόν)
αἱ. Ἀβοῦτο ἡ δουλεία πολλὰ νεστεῖαν καὶ ἀγρυπνίαν θέλει
αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις πολλὴν νηστεῖαν καὶ ἀγρυπνίαν ἀπαιτεῖ,
τοὶ χρειάζεται πολὺν κόπον πρὸς ἐπιτυχίαν) Κερασ.
Συνών. *καλονυχτεῖα, ὀλονυχτεῖα, παράστασι.* β)
ἡ παννύχιος ἐν τῷ ναῶ δέησις ὑπὲρ ἀσθενοῦς Ἦλ. Κρήτ.
3) Ὁ ὀρθρος τῶν τριῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς Μεγάλης
εβδομάδος ὁ ψαλλόμενος τὴν ἐσπέραν τῆς προηγούμενης
ἡπ. (Ζαγόρ.) Κεφαλλ. Κρήτ. Μακεδ. (Κοζ.) Παξ. Πελοπν.
Λακων.) κ. ἀ.: *Ἀῤριον βράδ' θὰ πάγου 'ς τὴν ἀγρυπνία*
οὔ. Συνών. *νυμφίος.*

ἄγρυπνος ἐπίθ. σύνηθ. καὶ Πόντ. (Κερασ. Τραπ.)
ἀγρυπνους βόρ. ιδιῶμ. *ἀγρυμνος* Μέγαρ. Σαλαμ.

Τὸ ἀρχ. ἐπίθ. *ἄγρυπνος.*

1) Ὁ μὴ κοιμώμενος ἢ ὁ μὴ δυνάμενος νὰ κοιμηθῇ,
ὁ ἄπνους σύνηθ. καὶ Πόντ. (Κερασ. Τραπ.): *Πέρασα ἀπὸνρε
ὅλη τὴ νύχτα ἀγρυπνος σύνηθ. 'Εσὺ εἶσαι ἀγρυπνη, ἐὼ
εἶμαι νυπναροῦ Νάξ. 'Εμεινα ὅλη τὴ νύχτα ἀγρυπνος νὰ σὲ
καρτεράω αὐτόθ. || Γνωμ.*

Χαρά 'ς τὸ νεὸ τὸν ἀγρυπνο, τὸ γέρω τὸν κοιμήση
(ὕπναρᾶ) Κυκλ. || Ἄσμ.

*Σὰ μοῦ τοῦ πάρης, ὕπνου μου, φέρι του 'μιρουμένου,
μὴ μοῦ τοῦ φέρης ἀγρυπνου τοῖ τό 'χου χαδιμένον*
(βανκαλ. 'μιρουμένου=ἡμερωμένον) Λέσβ. 2) Ὁ σφό-
δρα προσεκτικὸς Πελοπν. (Λακων.) κ. ἀ. Ἡ σημ. αὕτη
καὶ παρ' ἀρχ.

ἀγρυπνῶ σύνηθ. καὶ Πόντ. (Κοτύωρ. Ὁφ. κ. ἀ.)
ἀγρυπνάου βόρ. ιδιῶμ. *ἄγρυπνῶ* Ρόδ. *ἀγρυμνῶ* Μέγαρ.
ἀγρυπνίζω Πόντ. (Οἶν.) κ. ἀ.

Τὸ ἀρχ. *ἀγρυπνῶ.* Διὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ἀ ἐν τῷ
τύπ. *ἄγρυπνῶ* ἰδ. ΓΧατζιδ. ΜΝΕ 1,213.

1) Μένω ἄπνους κατὰ τὴν νύκτα, δὲν κοιμῶμαι σύνηθ.
καὶ Πόντ. (Κοτύωρ. Οἶν. Ὁφ. κ. ἀ.): *'Αγρύπνησα ἀπὸνρε
ὅλη νύχτα καὶ νυστάζω σύνηθ. Ὅπρ' ἐγρύπνεσα τθαὶ τὰ μάτᾶ μ'
οὐ πορῶ ν' ἀνοίξω (χθὲς δὲν ἐκοιμήθην καὶ δὲν ἡμπορῶ
ν' ἀνοίξω τοὺς ὀφθαλμούς μου) Ὁφ. 'Εγρύπνεσα 'ς σὸν
κακᾶ σουμᾶ (ἡγρύπνησα παρὰ τὸν ἄρρωστον) Κοτύωρ.
'Αφήστε τογε νὰ κοιμηθῇ, γιὰτ' εἶναι ἀγρυπνισμένος Κρήτ.
'Ὅσο ἀγρυπνισμένη ποῦ νὰ 'μαι, θ' ἀποσπερίσωμε (ὅσον πολὺ
καὶ ἂν εἶμαι ἄπνους θὰ σὲ συντροφεύσω τὴν ἐσπέραν)
Κίμωλ. || Γνωμ.*

Χαρά 'ς τὸ γέρω π' ἀγρυπνᾶ, | 'ς τὸ νεὸν ἀποῦ κοιμᾶται
(ὅτι ὁ γέρων πρέπει νὰ κοιμᾶται ὀλίγον, ὁ δὲ νέος πολὺ)
Κρήτ. κ. ἀ. || Ἄσμ.

*'Η νεὰ ὁποῦ με ἄπα πάντα μήναν μου,
πάντα παράγγελλεν μου με τὴ βάγια της,
'γρύπνα καὶ μὴν κοιμᾶσαι κ' ἔρκου γλήορα
κι ὁ νεὸς ἀγρυπνημένος ἔργησεν νὰ πᾶ'*

(ἄπα=ἡγάπα, ἔρκου=ἔρκου) Κάρπ. 2) Ἀργὰ κατα-
κλίνομαι πρὸς ὕπνον Πόντ. (Οἶν. κ. ἀ.)

ἀγρωσταρξά ἢ, ἀμάρτ. *ἀβωσταρξά* Κῶς

Ἐκ τοῦ οὔσ. *ἄγρωσσι* κατὰ τὰ εἰς -αρξά ὄν. φυτῶν.
Τὸ φυτὸν *ἄγρωσσι*, ὁ ἰδ.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

ἄγρωσσι ἢ, Λευκ. Ρόδ. Πελοπν. (Μάν.) *ἄγρουσι*
Πελοπν. (Μάν.) Σκῦρ. *ἄγρουσι* Σύμ. *ἄγουσι* Πελοπν.
(Μάν.) *ἄγνωσι* Ρόδ. *ἄγλωσσι* Ἀθῆν. Κύπρ.

Ἐκ τοῦ ἀρχ. οὔσ. *ἄγρωσσις*. Περὶ τῆς τροπῆς τοῦ ω
εἰς ου ἐν τῷ τύπ. *ἄγρουσσι* ἰδ. ΓΧατζιδ. ΜΝΕ 2,286.
Ὁ τύπ. *ἄγλωσσι* κατὰ παρετυμ. πρὸς τὸ γλῶσσα. Ἰδ.
ΓΧατζιδ. ἐνθ' ἄν. 2,219. Περὶ τῆς λ. καὶ τῶν διαφορῶν
τύπ. αὐτῆς ἰδ. καὶ J Kalitsunakis Mittel-Neugr. Erklär.
2 κέξ.

Τὸ φυτὸν κυνόδους ὁ δάκτυλος (*cynodon dactylon*)
τῆς τάξεως τῶν ἀγρωστωδῶν (*graminaceae*). Συνών.
ἀγράσσι, ἀγριάδα (I) 5 α.

ἀγρώσσι τό, Καππ. (Ἀνακ. Σινασσ. Φάρασ. κ. ἀ.)
Πόντ. (Ἀμισ.) *ἀγρούσι* Πόντ. (Ἀμισ.) *ἀγρώχτι* Καππ.
(Ἀραβάν.) *ἀβρώσ* Πόντ.

Ἐκ τοῦ οὔσ. *ἄγρωσσι*.

1) Τὸ φυτὸν *ἄγρωσσι*, ὁ ἰδ., Καππ. (Σινασσ.) Πόντ.
(Ἀμισ.) 2) Πληθ. τὰ λεπτὰ ριζίδια τῆς ἀγρώστεως
χρήσιμα εἰς πλύσιν σκευῶν Καππ. (Ἀραβάν. Φάρασ.)
[**]

ἀγρωστος ὁ, ἀμάρτ. *ἄγρουστος* Κρήτ. Ρόδ. *ἄγρου-*
στος Κρήτ. (Βιάνν. κ. ἀ.) *ἄωστρος* Κάλυμν. *ἄουστρος* Λέρ.
Νάξ. Πάρ. (Λεῦκ. κ. ἀ.) *ἄγλωστος* Ἀνδρ. Κύθν. Σίκιν.
Σίφν. Σῦρ. *ἄκλωστρος* Κάρπ. *ἄκλουστρος* Κάρπ. *ἄγρου-*
στας Κρήτ. *ἄγρουστας* Κρήτ. *ἔγρουστας* Κρήτ. *ἄγου-*
στρος Θράκ. Ἰος *ἄωστρος* Ἀμοργ. *ἄουστρος* Ἀμοργ.
Θήρ. Ἰος *ἄωστρος* ἢ, Ἀμοργ. *ἄουστρος* Λέρ. Νάξ.
ἄγλωσσο τό, Ἀθῆν. —ΠΓεννάδ. 583.

Τὸ μεταγν. οὔσ. *ἄγρωστος*.

Τὸ φυτὸν *ἄγρωσσι*, ὁ ἰδ., ἐνθ' ἄν.: Ἄσμ.

Πρέπει κι ὁ γαδρὸς 'ς τὸ βάγο
σὰν τὸν ἄουστρος 'ς τὸ γάβο

Θήρ.

[**]

ἀγύμναστος ἐπίθ. λόγ. κοιν. *ἀγύμνατος* Κέρκ. κ. ἀ.

Τὸ ἀρχ. ἐπίθ. *ἀγύμναστος*.

Ὁ μὴ γυμνασθεὶς καὶ ἰδίως ὁ ὑπέχων στρατεύσιμον
ὕπηρεσίαν καὶ οὕτω πρὸς γύμνασιν κληθεὶς.

ἀγύμνι ἐπίθ. οὐδ. Χίος (Νένητ. κ. ἀ.)

Ἐκ τοῦ ἀμάρτ. οὐδ. ἐπίθ. *ἀγύμνιον*. Ἰδ. ΓΧατζιδ.
ἐν Ἀθηνᾶ 29(1917)200. Περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν εἰς -ι
οὐδ. ἐπίθ. ἰδ. ἈνθΠαπαδόπ. ἐν Ἀθηνᾶ 37(1925)167 κέξ.

1) Ἀγύμναστον, ἐπὶ πώλου: *Καλὸ μολάκι θὰ γενῇ,
μά 'ν' ἀκόμη ἀγύμνι Νένητ. || Ἄσμ.*

*Ὁ Κωνσταντῖνος ὁ μικρὸς ὁ Μικροκωνσταντῖνος
ἄλογον ἐστράτευγε ἀγύμνι τοῦ πολέμου,
μαθάνει το νὰ περπατῇ, μαθάνει το νὰ τρέχῃ*

(ἐγύμναζε ἄλογον διὰ κανονικὴν ὁδοιπορίαν, ἀγύμναστον
διὰ τὸν πόλεμον, ἄπειρον τοῦ πολέμου) Χίος. 2) Οὔσ.
κατὰ παράλειψιν τοῦ οὔσ. *μολάρι* ἢ ἄλογο Χίος: *Σὰν
ἀγύμνι πηδᾷ αὐτὸ τὸ παιδί (σὰν πουλάρι, σὰν ἄλογο). Βρὲ
ἀγύμνι, εἴντα κάμνεις ἔτσι νά:*

ἀγυναίκιστος ἐπίθ. Πόντ. (Κερασ. Σάντ. Τραπ.
Χαλδ.) *ἀναίκιστος* Πόντ. (Κοτύωρ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπίθ. **γυναικιστός* <*γυναι-*
κίζω. Πβ. τὰ ἀρχ. *ἀγύναιξ, ἀγύναικος*.